

zpráva

**PRAVIDELNÝ VÝBĚR
TOHO NEJLEPŠÍHO
Z AKTIVIT
A ÚSPĚCHŮ EPS**

číslo **10**

9 zákonů, které nám 20 let chybí

Nastartovali jsme iniciativu, která postaví Českou republiku na nohy.

STRANA 3

Otevřeli jsme pobočku v Krakově a Bruselu

Vedle Brna, Prahy, Ostravy a Tábora jsme od letošního roku také v Krakově a Bruselu.

STRANA 2

U soudu jsme porazili největšího výrobce oceli

ArcelorMittal bude muset omezit hluk.

STRANA 4

Propojujeme lidi, kteří dělají něco pro své okolí

Podzemní setkání na Toulcově dvoře mělo být původně setkáním pro 6–8 účastníků, přijelo 28 lidí z 19 iniciativ z celé České republiky

Oživují města, prosazují k lidem ohleduplná urbanistická řešení, zajímají se o to, jak jejich obec hospodaří a rozhoduje. Jsou to Občané 2.0. Vytváříme prostor, aby se mohli potkávat a inspirovat.

Od počátku naší poradenské činnosti nám „prošly pod rukama“ desítky případů. Postupně se mezi našimi klienty začali objevovat lidé, kteří se chopili iniciativy a začali řešit problémy ve svém okolí. Překážky, na které u toho naráželi, měly často stejné příčiny. Netransparentnost hospodaření a rozhodování státní správy, překračování zákonů ze strany úředníků a politiků, nad-

řazování soukromých zájmů investorů či nedostatečné zapojení dotčené veřejnosti.

Síť Občanů 2.0 v roce 2012

- ▶ **Prostor k setkávání:** tři setkání ročně.
- ▶ **Prostor k výměně zkušeností:** uzavřené odborné diskusní fórum.
- ▶ **Právní i neprávní podpora:** 500 hodin právních konzultací, 3 500 hodin pomoci stážistů – studentů práv, více než 420 právních rad on-line, aktuální informace z legislativy a případů.

Začali jsme pořádat školení o právních nástrojích a ukazovat, jak se těmto jevům dá z pozice občana bránit. Přitom jsme si všimli, že ti, kteří se na školeních potkávají, mají dohromady spoustu zkušeností a mohou si navzájem poradit a inspirovat se.

Rozhodli jsme se proto uspořádat setkání, na kterém by byl vytvořen prostor pro sdílení zkušeností. Nejdříve jsme zapojovali ty, s nimiž jsme se znali z poradny. Teď už se rozhlížíme kolem sebe a hledáme do sítě nové zajímavé občany 2.0 a jejich iniciativy.

Po více než dvou letech příprav a práce jsme propojili desítky aktivních občanů z téměř všech krajů České republiky. Poskytujeme jim zázemí pro sdílení zkušeností a právní podporu. ■ **Eliška Bartošová**

Vydali jsme příručku Právem proti korupci

Korupci se nejlépe daří tam, kde občané nevidí do hospodaření a rozhodování probíhá za zavřenými dveřmi. Aktualizace příručky Právem proti korupci poskytuje laikům právní návody, jak se ptát na informace a nenechat se odbýt, jak se účastnit rozhodování o důležitých věcech a jak požadovat odpovědnost úředníků a státu. Obsahuje navíc 11 vzorů právních podání. Příručka je volně ke stažení na www.eps.cz v sekci O nás – Publikace. ■

Česká společnost se nenachází ve vakuu, ale naopak v pomyslném neuralgickém středu Evropy, kde jsou obecné neduhy evropské společnosti viditelnější než v řadě jiných evropských zemí. Evropská společnost postupně ztrácí chápání své vlastní identity. Hodnoty, na kterých byla vystavěna – úcta k univerzálním lidským právům, pluralita názorů a inovace, tak nějak blednou tváří v tvář bezbarvým byrokratům a politikům, stagnující ekonomice, neschopnosti řešit nové globální výzvy a agresivnímu vzestupu států BRICS. Není proto divu, že jsou tací, kteří klesají na mysl a říkají, že budoucnost nemáme ve svých rukou. Opak je však pravdou. Osud Evropy leží pouze na nás. Lidé musí začít využívat svých práv a dovolávat se odpovědnosti svých politiků, aby se Evropa nestala pouhým historickým skanzenem bez hodnot a vlastní sebeúcty. Naším cílem je jim v tom pomáhat, a to od letošního roku i v nových pobočkách v Bruselu a Krakově. Proč právě tam popisují v samostatném článku na této straně.

S přáním všeho dobrého,

Pavel Franc,
programový ředitel

Otevřeli jsme pobočku v Krakově a v Bruselu

V září 2009 jsem poprvé kolegům prezentoval vizi EPS jako mezinárodní organizace, která má ambici pomoci Evropě znovu objevit obsah slov, jako je svoboda, občanská společnost či demokracie.

Nebyl jsem si tehdy jist, zda neodejdu s nálepkou snilka či rovnou blázna. Obavy však nebyly na místě. Lidé v EPS mají rádi směle plány. A díky tomu si můžeme říci, že jsme splnili první fázi mezinárodního rozvoje, kterou jsme si před třemi roky vytyčili.

Proč právě Brusel?

Více než deset let se zabýváme tématem slabé vymahatelnosti práva proti velkým nadnárodním korporacím. Naši ambicí bylo a je navrhnout konstruktivní řešení problému, jehož důležitost je po spuštění finanční krize neodpovědnými finančními korporacemi o to více zřejmá. V roce 2005 jsem pro-

to zahájil naše aktivní působení v Bruselu. Dnes je EPS v odborných kruzích připisována velká zásluha na tom, že EU v nedávné době deklarovala připravenost zvyšovat odpovědnost korporací právními nástroji. Založení bruselské pobočky je tedy vyústěním naší intenzivní práce na úrovni EU.

A proč Polsko?

Základ činnosti EPS spočívá v poskytování právní pomoci občanské společnosti. Ročně zodpovíme více než 1 000 právních dotazů a do poskytování právní pomoci zapojíme více než 25 dobrovolníků z řad studentů práv. Přestože je Polsko čtyřikrát početnější než Česká republika, neexistuje zde právní organizace podobná EPS. Polská občanská společnost má takřka nulové zkušenosti s používáním práva při ochraně veřejných zájmů. Polsko je proto dobrý začátek našich mezinárodních aktivit.

■ Pavel Franc

KRÁTCE ZE ZAHRANIČÍ

Gubin, Polsko Vymazali jsme důl z územního plánu. Desítka vesnic má být zbourána kvůli těžbě hnědého uhlí. Pomáháme místním občanům využívat jejich právní nástroje a zapojili jsme další aktéry. Ve spolupráci s obcí Gubin a novým starostou se nám podařilo zrušit proces začlenění dolu do územního plánu a obhájit toto rozhodnutí před správním soudem.

Brusel Vytváříme globální legislativní standard pro mezinárodní odpovědnost korporací. Na historicky prvním výročním fóru OSN pro business a lidská práva jsme představili studii nástrojů, které mohou státy využít ke splnění své povinnosti zajistit ochranu před porušováním lidských práv a před devastací přírody nadnárodními společnostmi. Studie je výsledkem společného projektu nejvýznamnějších organizací z Evropy, USA a Kanady zabývajících se právní odpovědností firem. Projekt jsme koordinovali a v jeho rámci zorganizovali konzultace s více než 50 právníky a odborníky ze všech kontinentů.

Pitná voda nad zlato. Stavba musí podle soudu počkat

V Holešově (Zlínský kraj) chráníme zdroj pitné vody před znehodnocením toxickými látkami z obří průmyslové zóny. Naši právníci pomohli místním připravit žalobu a uspěli u soudu.

Zdroj pitné vody, který se nachází pod plánovanou průmyslovou zónou, může sloužit až 200 tisícům lidí. Obec přesto nepočítá s omezením přípustných druhů výroby a povoluje i provozy, při nichž se manipuluje s toxickými látkami.

Žalovali jsme rozhodnutí o umístění a povolení stavby skladu Pokart, patřícího k výrobní hale, ve které firma pracuje s nebezpečnými látkami. Krajský soud v Brně přiznal žalobě odkladný účinek, a investor tak nemůže začít sklad stavět, dokud soud nepřezkoumá zákonnost rozhodnutí.

Přiznání odkladného účinku je mimořádný institut a soudy k němu v obdobných věcech přistupují výjimečně. V tomto případě však konstatoval, že hrozící újma – ohrožení vodního zdroje – má přednost před právem stavebníka neprodleně stavět, ne-

Auta s toxickým nákladem tam nesmějí, průmysl může?

boť může být nepoměrně větší než újma vzniklá stavebníkovým tím, že posečká s realizací stavby.

S občany z Holešova dlouhodobě spolupracujeme, přiznání odkladného účinku jejich žalobě je prvním velkým úspěchem v této kauze. ■ Hana Sotoniaková

9 zákonů, které nám 20 let chybí

Nastartovali jsme iniciativu, která postaví Česko na nohy.

Na opatřeních se shodli experti z dvacítky organizací

Odkláníání peněz z veřejných rozpočtů a zneužívání moci je možné výrazně omezit přijetím zákonů, které ve většině vyspělých zemí chrání státní instituce před tím, aby je ovládl organizovaný zločin. U nás takové zákony chybí nebo jsou děravé.

Chybějící pravidla způsobují, že poté, co se organizované sítě politiků a podnikatelů dostávají k moci, dosadí své lidi na pozice, kde se rozhoduje o rozdělování peněz, obsadí kontrolní a vyšetřovací orgány a pak přes spřízněné firmy poměrně snadno odklání peníze na soukromá konta. Část peněz použijí na financování volebních kampaní, aby se znovu dostali k moci, a tím se kruh uzavírá.

Zpočátku jsme se snažili navrhovat a prosazovat opatření, která ucpou ty největší peníze, jimiž stát přichází o desítky miliard ročně. V roce 2009 jsme si uvědomili, že

rozetnout tento koloběh nesvede žádná izolovaná snaha sama o sobě. Začali jsme proto nejvýznamnější organizace přesvědčovat ke spolupráci.

Po třech letech se nám podařilo přivést k jednomu stolu dvacítku protikorupčních organizací, mezi nimi například Transpa-

Každý zvlášť nemůže změnit mnoho. Vyjednali jsme spolupráci dvacítky organizací.

rency International, Oživení, Nadační fond proti korupci, zIndex a další. Spojili jsme tak původně osamocené snahy do jednoho projektu, který nyní vedeme. Cílem tohoto projektu je za pomoci nezávislých expertů z těchto iniciativ a veřejného tlaku prosadit

kvalitní zákony, které znemožní či výrazně znesnadní další rozkrádání státu. Společně jsme vybrali 9 zákonů, které neúčinněji naruší koloběh moci a peněz. Ke každé oblasti jsme sestavili pracovní skupiny složené z expertů a vytvořili návrhy konkrétních změn. Ty jsme nyní předložili k odborným oponenturám a po zapracování připomínek s nimi budeme postupně oslovovat politiky.

Naším cílem je společně prosadit co největší množství opatření do voleb, ať už řádných v roce 2014, nebo předčasných. Budeme vás včas informovat o tom, jak se můžete zapojit. ■ Eliška Bartošová

9 účinných řešení

1. Průhledné financování politických stran a volebních kampaní.
2. Rychlý a co nejširší přístup veřejnosti k informacím.
3. Konec obchodování státu s anonymními firmami.
4. Zveřejňování všech státních zakázek a smluv.
5. Nezávislost justice a policie.
6. Úředníci nezávislí na politikách a odpovědní za svou činnost.
7. Dozorčí rady a vedení státních firem nezávislé na politikách a odpovědné za svou činnost.
8. Hospodárné, efektivní a otevřené samosprávy.
9. Průhledná tvorba zákonů.

Prosadili jsme

Náš návrh na rozšíření pravomocí NKÚ na státní firmy prošel Sněmovnou.

Více než rok jsme pracovali na tom, aby poslanci rozšířili pravomocí NKÚ také o dohled nad státními a obecními firmami. Novela obsahuje výjimku pro ČEZ, ale otevírá možnost dohlédnout na hospodaření Českých drah, Českých aerolinií nebo pražského dopravního podniku a vrátit se například ke kauze Opencard. ■

Připomínkujeme

Připravili jsme expertní podklady pro úpravu systému financování politických stran.

Sledujeme a připomínkujeme připravovanou úpravu zákona o financování politických stran. Přestože jde o klíčové protikorupční opatření, donedávna bylo k dispozici jen velmi málo podkladů pro řešení konkrétních problémů současné legislativy. Ve spolupráci s Transparency International a Sociologic-

kým ústavem AV ČR jsme vydali publikaci obsahující nejen analýzu problému, ale také doporučení pro legislativní změny.

Společně sledujeme zejména přípravu zákona o úřednících, který v České republice dosud neplatí, přestože se k tomu náš stát zavázal, a zákon o přístupu k informacím, k jehož návrhu dorazilo ministerstvu 1 425 zásadních připomínek. V obou případech se snažíme špatně připravené návrhy ovlivnit tak, aby byla nakonec přijata kvalitní úprava. ■

Občan vs. korporace: Mittal bude muset omezit hluk

U soudu jsme porazili největšího výrobce oceli na světě.

Rozhodl se ochránit svou rodinu s malými dětmi před nadměrným hlukem z hutí. V roce 2008 jsme jej začali zastupovat v soudním řízení, v jehož průběhu dva nezávislé znalecké posudky konstatovaly nezákonné překračování přípustných hlukových limitů.

Po čtyřech letech se dočkal prvního rozsudku, který ukládá ArcelorMittalu hluk odstranit. Právník Jan Šrytr, který jej zastupoval, hodnocení soudu vítá: „Oceňuji, že se soudkyně přiklonila na stranu slabších. Zvláště důležité je konstatování, že ani fakt, že se jedná o velkou průmyslovou zónu, automaticky neznamená, že si provozovatelé mohou dělat, co chtějí.“ V průběhu řízení se navíc ukázalo, že společnost o problému ví a pouze se snažila investicí, která tvoří jen půl procenta ze zisku ArcelorMittalu za dobu

Lidem v sousedství hutí svítá naděje na klidný spánek

existence problému, co nejvíce oddálit. ArcelorMittal se ještě může proti rozsudku odvolat. Dosavadní výsledek však ukazuje, že

i obyčejný člověk se může bránit proti ekonomicky mnohonásobně silnějšímu hráči a obhájit svá práva. ■ Eliška Bartošová

Odkud a za kolik budeme mít za 30 let elektřinu?

Jako snad každou celostátní koncepci, která ovlivní životy spousty lidí, chtěla i koncepci energetiky na příštích 30 let vláda připravit v tichosti. Vizi, kterou předkládá ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), je špičková a drahá energetika závislá ještě v roce 2040 na jádru a uhlí.

Zorganizovali jsme proto společně připomínkování koncepce nezávislými experty na energetiku z nevládních organizací a nabídli připomínky občanům. Přes web ener-

getickakoncepce.cz, který jsme připravili, odešlo více než 3500 připomínek občanů.

Podařilo se zatím vyřadit z návrhu průzkum ložiska černého uhlí pod Beskydami a ochránit Beskydy před devastací. Z návrhu také zmizelo prolomení limitů těžby hnědé uhlí. Řada dalších problémů však zůstává.

Plán MPO nepočítá s potenciálem energetických úspor, navrhuje utlumení rozvoje obnovitelných zdrojů, počítá s pokračováním masivního vývozu elektřiny na úkor životního prostředí a zdraví lidí, plánuje

rozšíření těžby uranu a spalování odpadu namísto recyklace. V budoucnu bychom si také měli připlatit za energii z jádra, kterou chce ministerstvo po dostavbě několika dalších jaderných reaktorů dotovat.

Vláda již projednala jeden ze strategických dokumentů – Státní energetickou koncepci. Projednání druhého strategického dokumentu – Surovinové politiky České republiky, v němž se skrývá většina problematických plánů, vláda odložila minimálně do konce roku. Projednávání koncepce budeme nadále sledovat. ■ Jan Šrytr

EKOLOGICKÝ PRÁVNÍ SERVIS

Zpráva Ekologického
právního servisu číslo 10.
Dvakrát ročně vydává
Ekologický právní servis.
IČO: 65341490
Vychází v prosinci 2012.
Ev. č. MK ČR E17425
www.eps.cz

Jsme nezisková organizace právníků. Prosazujeme právní řešení závažných společenských problémů. Sledujeme zákony, které ovlivní budoucnost nás všech. Proti rozkrádání státu nasazujeme právní prostředky. Pomáháme lidem od roku 1995. Jsme partnerem Advokátní kanceláře Šikola & partneři.

EPS Brno
Dvořákova 13
602 00 Brno

EPS Tábor
Příběnická 1908
390 01 Tábor

EPS Praha
Drtinova 10
150 00 Praha 5

EPS Brusel
Rue d'Edimbourg 26
1050 Brussels, Belgium

EPS Ostrava
Havlíčkovo nábřeží 2728/3
702 00 Ostrava

EPS Kraków
al. 3 Maja 9/109a
30-062 Kraków, Poland

